

HOTĂRÂREA CURȚII
din 17 octombrie 1989*

Dow Chemical Ibérica SA și alții
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Acțiune în anulare – Dreptul concurenței – Regulamentul nr. 17 – Verificare – Dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului – Motivare – Probe – Aderare”

Cauzele conexate 97/87, 98/87 și 99/87

În cauzele conexate 97/87, 98/87 și 99/87,

Dow Chemical Ibérica SA, societate de drept spaniol, cu sediul social în Axpe-Erandio (Spania),

Alcudia, Empresa para la Industria Química SA, societate de drept spaniol, cu sediul social în Madrid, și

Empresa Nacional del Petróleo SA, societate de drept spaniol, cu sediul social în Madrid,

toate reprezentate de José Pérez Santos, avocat în baroul din Madrid, cu domiciliul ales în Luxembourg la cabiletul lui Ernest Arendt, 4, avenue Marie-Thérèse,

reclamante,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnii Norbert Koch, consilier juridic, și Luis Miguel Pais Antunes și Daniel Calleja y Crespo, membrii ai serviciului său juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg la cabinetul lui Georgios Kremlis, membru al serviciului său juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea deciziilor Comisiei adoptate în cauzele IV/31.865 – PVC și IV/31.866 – polietilenă, din 15 ianuarie 1987 [C(87)19/1, 2 și 3] privind verificarea în sensul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962 (JO 13, p. 204),

CURTEA,

compusă din domnul O. Due, președinte, Sir Gordon Slynn, domnii C. N. Kakouris, F. A. Schockweiler și M. Zuleeg, președinți de cameră, T. Koopmans, G. F. Mancini, R. Joliet, T. F. O'Higgins, J. C. Moitinho de Almeida, G. C. Rodríguez Iglesias, F. Grévisse și M. Díez de Velasco, judecători,

* Limba de procedură: spaniola.

avocat general: domnul J. Mischo
grefier: doamna B. Pastor, administrator,

având în vedere raportul de ședință și în urma procedurii orale din 8 decembrie 1988,

după ascultarea concluziilor avocatului general prezentate în ședința din 21 februarie 1989,

pronunță prezenta

Hotărâre

1 Prin cererile depuse la grefa Curții la 2 aprilie 1987, societățile Dow Chemical Ibérica SA (denumită în continuare „Dow Ibérica”), Alcudia, Empresa para la Industria Química SA (denumită în continuare „Alcudia”) și Empresa Nacional del Petróleo SA (denumită în continuare „EMP”) au introdus, în temeiul articolului 173 paragraful al doilea din Tratatul CEE, acțiuni vizând anularea deciziilor Comisiei adoptate în cauzele IV/31.865 – PVC și IV/31.866 – polietilenă din 15 ianuarie 1987 [C(87)19/1, 2 și 3] privind verificarea în sensul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 13, p. 204).

2 Disponând de informații care îi permit să presupună existența unor acorduri sau practici concertate privind stabilirea prețurilor și cotelor de livrare a PVC-ului și polietilenei între anumiți producători și furnizori ai acestor substanțe în Comunitate, Comisia a decis să efectueze o verificare la mai multe întreprinderi, printre care reclamantele, și a adoptat, cu privire la acestea, deciziile în litigiu.

3 Comisia a efectuat verificările respective în datele de 20 și 21 ianuarie 1987. După ce au luat notă de deciziile în litigiu și au fost informați, de către oficialii Comisiei, cu privire la drepturile și obligațiile întreprinderilor în cauză, reprezentanții reclamantelor au considerat că trebuie să se supună verificării, astfel încât nu s-au opus ca funcționarii Comisiei să ia, să examineze și să facă copii de dosare și le-au asigurat asistența necesară în acest scop.

4 Astfel, Comisia a avut acces la toate birourile, arhivele și dosarele, precum și la mapa și agenda personală ale unui reprezentant al Dow Ibérica și a făcut toate fotografiile pe care le-a dorit.

5 Pentru o expunere mai amplă a faptelor litigiului, a derulării procedurii, precum și a motivelor și argumentelor părților, se face trimitere la raportul de ședință. Aceste elemente din dosar nu sunt reluate în cele ce urmează decât în măsura în care acest lucru este necesar pentru raționamentul Curții.

6 În sprijinul cererii lor, reclamantele invocă opt motive întemeiate pe încălcarea dreptului fundamental la inviolabilitatea domiciliului și respectarea vieții private, încălcarea principiului proporționalității, încălcarea principiului nediscriminării, lipsa unei motivări, inexistența sau nedeterminarea faptelor care stau la baza deciziilor, încălcarea dreptului fundamental la prezumția de nevinovăție, încălcarea normelor fundamentale de procedură și faptul că deciziile vizează comportamente anterioare aderării Spaniei la Comunitate.

Cu privire la motivul legat de încălcarea dreptului fundamental la inviolabilitatea domiciliului și respectarea vieții private

7 În opinia reclamantelor, deciziile în litigiu sau cel puțin modul lor de aplicare au implicat o încălcare a dreptului lor fundamental la inviolabilitatea domiciliului și respectarea vieții private. Articolul 14 din Regulamentul nr. 17, care constituie, desigur, o derogare de la acest drept, nu permite oficialilor Comisiei să ia măsuri pe care reclamantele le califică drept măsuri de percheziție. Ele adăugă că, dacă această dispoziție trebuie interpretată în sensul că oferă Comisiei competența de a percheziționa, ar fi ilegală, ca urmare a incompatibilității sale cu drepturile fundamentale, a căror protecție impune ca o percheziție să nu aibă loc decât în temeiul unui mandat judecătoresc emis în prealabil.

8 Mai întâi, Comisia susține că nu poate fi vorba despre o violare de domiciliu și a vieții private, întrucât reclamantele s-au supus verificării, fără a manifesta nici cea mai mică opoziție. În continuare, aceasta susține că puterile pe care le deține în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 includ măsuri care, conform legislației anumitor state membre, intră sub incidența noțiunii de percheziție. Totuși, consideră că cerințele de protecție juridică ce decurg din drepturile fundamentale, cerințe pe care în principiu nu le contestă, sunt îndeplinite în cazul în care destinatarii deciziilor de verificare au posibilitatea, pe de o parte, să atace aceste decizii în fața Curții și, pe de altă parte, să solicite suspendarea executării acestora prin intermediul măsurii președințiale, care permite Curții să verifice cu rapiditate caracterul nearbitrar al verificărilor solicitate. Un astfel de control ar fi echivalent unui mandat judecătoresc emis în prealabil.

9 Astfel cum a fost stabilit recent de către Curte (Hotărârea din 21 septembrie 1989, Hoechst/Comisia, 46/87 și 227/88, Rec. 1989, p. 2859), articolul 14 din Regulamentul nr. 17 nu ar putea primi o interpretare care să conducă la rezultate incompatibile cu principiile generale ale dreptului comunitar și, în special, cu drepturile fundamentale.

10 În fapt, potrivit unei jurisprudențe constante, drepturile fundamentale sunt parte integrantă a principiilor generale de drept a căror respectare este asigurată de Curte, în conformitate cu tradițiile constituționale comune ale statelor membre, precum și cu instrumentele internaționale la care statele membre au cooperat sau la care au aderat (a se vedea, în special, Hotărârea din 14 mai 1974, Nold, 4/73, Rec., p. 491). Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale din 4 noiembrie 1950 (denumită în continuare „Convenția europeană a drepturilor omului”) are, în această privință, o semnificație deosebită (a se vedea, în special, Hotărârea din 15 mai 1986, Johnston, 222/84, Rec., p. 1651).

11 Pentru interpretarea articolului 14 din Regulamentul nr. 17 ar trebui să se țină seama mai ales de cerințele care decurg din respectarea dreptului la apărare, principiu al cărui caracter fundamental a fost subliniat de mai multe ori de jurisprudența Curții (a se vedea, în special, Hotărârea din 9 noiembrie 1983, Michelin, 322/81, Rec., p. 3461, punctul 7).

12 Este necesar să se precizeze că, deși este adevărat că, în această hotărâre, Curtea a subliniat că drepturile la apărare trebuie respectate în procedurile administrative care pot duce la sancțiuni, este important să se evite ca aceste drepturi să fie compromise iremediabil în cadrul procedurilor de cercetare prealabilă, în special în cazul investigațiilor, care pot avea un caracter determinant pentru dovedirea caracterului ilegal al comportamentului întreprinderilor de natură să angajeze răspunderea acestora.

13 Prin urmare, cu toate că anumite componente ale dreptului la apărare nu privesc decât procedurile contradictorii care urmează comunicării obiecțiilor, alte drepturi, de exemplu cel de a beneficia de asistență juridică și cel de respectare a confidențialității corespondenței dintre avocat și client (recunoscut de Curte în Hotărârea din 18 mai 1982, AM & S, 155/79, Rec., p. 1575), trebuie să fie respectate încă din faza cercetării prealabile.

14 În ceea ce privește cerințele care decurg din dreptul fundamental la inviolabilitatea domiciliului și la respectarea vieții private, invocate de reclamante, ar trebui să se observe că, deși recunoașterea unui astfel de drept în ceea ce privește domiciliul privat al persoanelor fizice se impune în ordinea juridică comunitară ca principiu comun sistemelor de drept ale statelor membre, nu același lucru se întâmplă în ceea ce privește întreprinderile, deoarece sistemele juridice ale statelor membre prezintă diferențe importante în ceea ce privește natura și gradul de protecție al spațiilor comerciale împotriva intervențiilor autorităților publice.

15 Nu s-ar putea trage o concluzie diferită din articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului, care, la alineatul (1), prevede că „orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private și de familie, a domiciliului său și a corespondenței sale”. Obiectul protecției prevăzute de acest articol privește domeniul dezvoltării libertății personale a omului și, prin urmare, nu se poate extinde la spațiile comerciale. Pe de altă parte, ar trebui să se constate absența unei jurisprudențe a Curții Europene a Drepturilor Omului în acest sens.

16 Nu este mai puțin adevărat că, în toate sistemele juridice ale statelor membre, intervențiile puterii publice în sfera activității private a oricărei persoane, fizice sau juridice, trebuie să aibă un temei legal și să fie justificate prin motivele prevăzute de lege și că, prin urmare, aceste sisteme prevăd, chiar dacă prin mijloace diferite, o protecție împotriva intervențiilor care ar fi arbitrar sau disproporționate. Necesitatea unei astfel de protecții trebuie să fie așadar recunoscută ca un principiu general al dreptului comunitar. În acest sens, ar trebui reamintit faptul că, în ceea ce privește caracterul eventual excesiv al investigațiilor efectuate de Comisie în cadrul Tratatului CECO, Curtea și-a afirmat competența de control (Hotărârea din 14 decembrie 1962, San Michele și alții, 5-11/62 și 13-15/62, Rec., p. 859).

17 Prin urmare, natura și sfera de aplicare a puterilor de verificare conferite Comisiei în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 trebuie examinate în lumina principiilor generale amintite mai sus.

18 Alineatul (1) al acestui articol autorizează Comisia să efectueze toate verificările necesare la întreprinderile și asociațiile de întreprinderi și precizează că „în acest scop, agenții autorizați de Comisie sunt împuterniciți după cum urmează:

- a) să controleze registrele și alte documente profesionale;
- b) să ia copii sau extrase din registre și din documentele profesionale;
- c) să solicite la fața locului explicații orale;
- d) să aibă acces în toate spațiile, terenurile și mijloacele de transport ale întreprinderilor”.

19 Alineatele (2) și (3) din același articol prevăd că verificările se pot efectua la prezentarea unui mandat scris sau pe baza unei decizii care obligă întreprinderile să se supună verificărilor. Astfel cum a hotărât deja Curtea, Comisia poate să aleagă între aceste două posibilități, în funcție de particularitățile fiecărei cauze (Hotărârea din 26 iunie 1980, National Panasonic, 136/79, Rec., p. 2033). Atât mandatele scrise, cât și deciziile trebuie să precizeze obiectul și scopul verificării. Indiferent de procedura urmată, Comisia este obligată să informeze în prealabil autoritatea competentă a statului membru pe teritoriul căruia trebuie să fie efectuată verificarea, autoritate care, în temeiul articolului 14 alineatul (4), trebuie să fie consultată înainte de adoptarea unei decizii prin care se dispune o verificare.

20 Potrivit alineatului (5) din același articol, agenții Comisiei pot fi asistați în executarea sarcinilor lor de agenții autorității competente a statului membru pe teritoriul căruia trebuie să se efectueze verificarea. O astfel de asistență poate fi acordată fie la cererea acestei autorități, fie la cererea Comisiei.

21 În cele din urmă, conform alineatului (6), asistența autorităților naționale este necesară pentru efectuarea verificării, în cazul în care o întreprindere se opune acesteia.

22 Astfel cum a afirmat Curtea în hotărârea menționată anterior din 26 iunie 1980 (National Panasonic, punctul 20), din considerentele 7 și 8 ale Regulamentului nr. 17 rezultă că acele puteri conferite Comisiei de articolul 14 din acest regulament au scopul de a-i permite acesteia să își îndeplinească misiunea care i-a fost încredințată de Tratatul CEE, de a se asigura respectarea normelor de concurență în cadrul pieței comune. Funcția acestor norme, astfel cum reiese din al patrulea paragraf din preambulul tratatului, din articolul 3 litera (f) și din articolele 85 și 86, este de a evita denaturarea concurenței în detrimentul interesului general, al întreprinderilor individuale și al consumatorilor. Exercitarea puterilor conferite Comisiei de Regulamentul nr. 17 contribuie astfel la menținerea regimului concurențial dorit de tratat, pe care întreprinderile trebuie să-l respecte în mod obligatoriu. Al optulea considerent, menționat anterior, precizează că, în acest scop, Comisia trebuie să fie împuternicită, în toată piața comună, să solicite informații și să efectueze verificările „care sunt necesare” pentru descoperirea oricăror încălcări ale articolelor 85 și 86, menționate anterior.

23 Atât finalitatea Regulamentului nr. 17, cât și enumerarea, la articolul 14, a puterilor cu care sunt învestiți agenții Comisiei arată că verificările pot acoperi un domeniu foarte extins. În acest sens, dreptul de a avea acces la toate spațiile, terenurile și mijloacele de transport ale întreprinderilor prezintă o importanță deosebită în măsura în care trebuie să îi permită Comisiei să culegă probe cu privire la încălcările normelor de concurență în locurile unde acestea se găsesc în mod normal, adică în spațiile comerciale ale întreprinderilor.

24 Acest drept de acces ar fi lipsit de utilitate în cazul în care agenții Comisiei ar trebui să se limiteze la a cere prezentarea documentelor sau a dosarelor pe care le-au putut identifica în prealabil cu exactitate. Dimpotrivă, un astfel de drept implică posibilitatea de a căuta diferite informații, care nu sunt încă cunoscute sau deplin identificate. Fără o asemenea posibilitate, Comisiei i-ar fi imposibil să culegă informațiile necesare verificării, în cazul în care s-ar lovi de un refuz de a coopera sau chiar de o atitudine de obstrucționare din partea întreprinderilor în cauză.

25 Cu toate că articolul 14 din Regulamentul nr. 17 îi conferă astfel Comisiei largi competențe de verificare, exercitarea acestora este supusă unor condiții de natură să garanteze respectarea drepturilor întreprinderilor în cauză.

26 În acest sens, ar trebui subliniată în primul rând obligația impusă Comisiei de a indica obiectul și scopul verificării. Această obligație constituie o cerință fundamentală nu numai pentru demonstrarea caracterului justificat al intervenției avute în vedere în interiorul întreprinderilor în cauză, dar și pentru a le permite acestora să aprecieze sfera de acoperire a obligației lor de cooperare, păstrându-și în același timp drepturile de apărare.

27 În continuare, ar trebui subliniat faptul că în funcție de procedura aleasă de Comisie, de atitudinea întreprinderilor în cauză, precum și de intervenția autorităților naționale variază condițiile pentru exercitarea competențelor de investigație ale Comisiei.

28 Articolul 14 din Regulamentul nr. 17 vizează în primul rând verificările efectuate cu cooperarea întreprinderilor în cauză, fie în mod voluntar, în ipoteza mandatului scris de verificare, fie în temeiul unei obligații rezultate în urma unei decizii prin care s-a dispus o verificare. În această din urmă ipoteză, cum este cazul în speță, agenții Comisiei au, între altele, posibilitatea de a cere prezentarea documentelor pe care le solicită, de a intra în spațiile pe care le desemnează, de a cere să li se arate conținutul mobilierului pe care îl indică. Cu toate acestea, nu pot forța accesul la spațiu sau mobilier sau constrânge personalul întreprinderii pentru a le oferi un astfel de acces, sau să facă cercetări fără autorizația reprezentanților întreprinderii, autorizație care, după caz, poate fi dată implicit, în special prin acordarea de asistență agenților Comisiei.

29 Situația este complet diferită atunci când întreprinderea în cauză se opune verificării Comisiei. În acest caz, în baza articolului 14 alineatul (6), agenții Comisiei pot să cerceteze, fără cooperarea întreprinderilor, toate informațiile necesare verificării cu concursul autorităților naționale, care sunt obligate să le acorde asistența necesară îndeplinirii misiunii lor. Cu toate că această asistență nu este necesară decât în cazul în care întreprinderea își manifestă opoziția, ar trebui adăugat faptul că asistența se poate cere cu titlu preventiv, în vederea depășirii eventualei opoziții a întreprinderii.

30 Din articolul 14 alineatul (6) rezultă că fiecare stat membru stabilește condițiile în care se acordă agenților Comisiei asistență din partea autorităților naționale. În acest sens, statele membre sunt obligate să asigure eficacitatea acțiunii Comisiei, respectând în același timp principiile generale menționate anterior. Rezultă că, în aceste limite, dreptul național este cel care definește modalitățile procedurale adecvate pentru a garanta respectarea drepturilor întreprinderilor.

31 Prin urmare, atunci când Comisia intenționează să pună în aplicare, cu concursul autorităților naționale, măsuri de verificare fără cooperarea întreprinderilor în cauză, ea este obligată să respecte garanțiile procedurale prevăzute în acest sens de dreptul național.

32 Comisia trebuie să se asigure că organul competent în temeiul dreptului național dispune de toate elementele necesare care îi permit să își exercite propriul control. Ar trebui subliniat că această instanță – judecătorească sau nu – nu poate înlocui, cu această ocazie, aprecierea Comisiei, ale cărei evaluări de fapt și de drept sunt supuse numai controlului de legalitate al Curții de Justiție, cu propria apreciere privind caracterul necesar al investigațiilor dispuse. În schimb, este de competența organului național să examineze, după ce a constatat autenticitatea deciziei prin care s-a dispus verificarea, dacă măsurile de constrângere avute în vedere nu sunt arbitrare sau excesive în raport cu obiectul verificării și să asigure respectarea normelor dreptului național în derularea acestor măsuri.

33 În lumina celor menționate anterior, ar trebui să se constate că măsurile pe care deciziile în litigiu le autorizează pentru a fi puse în aplicare de către agenții Comisiei nu au depășit competențele de care aceștia dispun în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17. În fapt, articolul 1 din deciziile în cauză se limitează la a impune reclamantelor obligația „de a permite agenților autorizați de Comisie să intre în spațiile sale în timpul orelor normale de program al birourilor, de a prezenta în scopul inspecției și de a permite copierea documentelor profesionale referitoare la obiectul cercetării cerute de acești agenți, precum și de a oferi imediat orice explicații pe care aceștia le-ar putea cere”.

34 Este adevărat că, în cursul procedurii din fața Curții, Comisia a susținut că agenții săi sunt îndreptățiți să efectueze, în cadrul verificărilor, percheziții fără concursul autorităților naționale și fără a respecta garanțiile procedurale prevăzute de dreptul național. Caracterul

eronat al unei asemenea interpretări a articolului 14 din Regulamentul nr. 17 nu ar putea totuși să antreneze ilegalitatea deciziilor adoptate în temeiul acestei dispoziții.

35 În ceea ce privește argumentul privind modul în care au fost puse în aplicare deciziile în litigiu, trebuie remarcat că, în cazul în care comportamentul agenților Comisiei nu este conform competențelor pe care le au în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 17 și al deciziilor atacate, acest fapt nu afectează legalitatea acestor decizii menționate. În fapt, după cum a stabilit Curtea în Hotărârea din 8 noiembrie 1983 (IAZ, 96-102, 104, 105, 108 și 110/82 Rec., p. 3369, punctul 16), actele ulterioare adoptării unei decizii nu pot afecta valabilitatea acesteia. Prin urmare, nu este necesar să se examineze, în cadrul prezentei acțiuni, obiecțiile formulate cu privire la desfășurarea verificărilor.

36 Prin urmare, motivul legat de încălcarea dreptului fundamental la inviolabilitatea domiciliului și respectarea vieții private trebuie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe o încălcare a principiului proporționalității

37 Reclamantele consideră că deciziile în litigiu încalcă principiul comunitar al proporționalității, în măsura în care încalcă fără a fi necesar dreptul fundamental, recunoscut întreprinderilor de articolul 18 alineatul 2 din Constituția Spaniei, de a se opune verificărilor și perchezițiilor, cu excepția cazurilor de flagrant delict sau atunci când sunt efectuate în temeiul unui mandat judecătoresc prealabil. Comisia ar fi trebuit, în temeiul principiului comunitar al proporționalității, să interpreteze articolul 14 din Regulamentul nr. 17 în conformitate cu reglementările naționale citate anterior, pentru a evita o perturbare gravă a ordinii constituționale spaniole, care este compatibilă, în acest caz, cu structura și obiectivele Comunității.

38 În acest sens, trebuie remarcat faptul că, deși invocă principiul comunitar al proporționalității, argumentul reclamantelor echivalează în realitate cu a susține că valabilitatea deciziilor în litigiu depinde de interpretarea Regulamentului nr. 17 în funcție de o dispoziție de drept național. Or, trebuie amintit că, după cum a fost anterior stabilit de Curte în Hotărârea din 17 decembrie 1970 (Internationale Handelsgesellschaft, 11/70, Rec., p. 1125, punctul 3), validitatea actelor comunitare nu poate fie evaluată decât în funcție de dreptul comunitar și, prin urmare, invocarea unor atingeri aduse fie drepturilor fundamentale, astfel cum sunt formulate de Constituția unui stat membru, fie principiilor unei structuri constituționale naționale, nu poate afecta validitatea unui act al Comunității sau efectul său pe teritoriul statului în cauză.

39 Motivul întemeiat pe încălcarea principiului proporționalității trebuie, prin urmare, respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea principiului nediscriminării

40 Reclamantele invocă o încălcare a principiului nediscriminării, întrucât Comisia a efectuat verificările în litigiu fără un control judiciar prealabil, în condițiile în care a efectuat anumite verificări în întreprinderile stabilite în alte țări din comunitate doar în urma unui astfel de control judiciar.

41 În acest sens, este suficient să se constate că obiecția reclamantelor se referă la modul în care au fost puse în aplicare deciziile în litigiu. Or, după cum s-a menționat anterior, nu este necesar să se examineze, în cadrul prezentei acțiuni, obiecțiile formulate împotriva desfășurării unor astfel de verificări.

42 Prin urmare, motivul întemeiat pe încălcarea principiului nediscriminării trebuie să fie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe lipsa motivării

43 În opinia reclamantelor, deciziile în litigiu nu îndeplinesc cerințele privind motivarea care rezultă din articolul 190 din tratat și din articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17, întrucât sunt vagi, inexacte și, parțial, eronate. Acestea susțin în special că deciziile atacate conțin o definiție inexactă a pieței în cauză, fără a face distincție între piața de PVC și cea de polietilenă, că omit orice delimitare geografică a acestei piețe, că nu fac referire în mod suficient la presupusele încălcări, că nu conțin informații cu privire la perioada în care aceste încălcări au fost comise și că, în ultimul rând, ignoră faptul că Dow Ibérica și Alcudia nu produc și nici nu comercializează PVC și că, deși EMP este, într-adevăr, acționar majoritar al Alcudia, nici nu produce, nici nu comercializează niciuna dintre substanțele în cauză, fapte care nu au fost contestate.

44 Trebuie reamintit faptul că, astfel cum Curtea a stabilit deja în Hotărârea din 26 iunie 1980 (National Panasonic, punctul 25), menționată anterior, articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 definește el însuși elementele esențiale pe care trebuie să le conțină motivarea deciziei prin care se dispune o investigație, prevăzând că aceasta „precizează obiectul și scopul investigației, stabilește data la care aceasta începe și precizează sancțiunile prevăzute la articolul 15 alineatul (1) litera (c) și la articolul 16 alineatul (1) litera (d), precum și dreptul de a ataca decizia în fața Curții de Justiție”.

45 Astfel cum s-a arătat mai sus, obligația Comisiei de a preciza obiectul și scopul investigației constituie o garanție fundamentală a dreptului la apărare al întreprinderilor în cauză. Rezultă că sfera de aplicare a obligației de motivare a deciziilor prin care se dispun investigații nu poate fi restrânsă în funcție de considerente privind eficacitatea investigației. În acest sens, ar trebui să se precizeze că, deși Comisia nu este obligată să comunice destinatarului unei decizii prin care se dispune o investigație toate informațiile de care dispune cu privire de pretense încălcări și nici să dea o încadrare juridică riguroasă acestor încălcări, ea trebuie, în schimb, să indice în mod clar faptele pretinse pe care intenționează să le investigheze.

46 În lumina considerațiilor de mai sus, obiecțiile ridicate de reclamante cu privire la motivarea deciziilor în litigiu trebuie respinse. Astfel, delimitarea exactă a pieței în cauză, calificarea juridică exactă a presupuselor încălcări și indicarea perioadei în cursul căreia ar fi fost comise aceste încălcări nu sunt esențiale într-o decizie de verificare, cu condiția ca aceasta să conțină elementele esențiale prezentate mai sus.

47 În acest sens, este necesar să se constate că, deși motivarea deciziilor în litigiu este redactată în termeni foarte generali care ar fi meritat să fie precizați și, prin urmare, poate fi criticată în acest sens, ea conține totuși elementele esențiale cerute de articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17. Decizia în cauză se referă în special la informații care indică existența și aplicarea unor acorduri sau practici concertate între anumiți producători și furnizori de PVC și de polietilenă (inclusiv, dar nelimitându-se la LdPE) în CEE privind prețurile, cantitățile sau obiectivele de vânzare a acestor produse. Acestea susțin că aceste acorduri și practici ar putea constitui o încălcare gravă a articolului 85 alineatul (1) din tratat. În conformitate cu articolul 1 din deciziile în cauză, fiecare reclamantă este obligată „să se supună unei verificări privind participarea sa eventuală” la aceste acorduri sau practici concertate și, prin urmare, să permită accesul agenților Comisiei în spațiile sale, să prezinte sau să permită copierea, în scopul inspecției, a documentelor profesionale „referitoare la obiectul cercetării”.

48 În ceea ce privește obiecția specifică ridicată de EMP împotriva deciziei care o privește, este suficient să se observe că participarea acestei întreprinderi, ca societate-mamă a Alcludia, la comportamente anticoncurențiale care fac obiectul verificării, posibilitate menționată în decizia atacată, nu poate fi exclusă din simplul motiv că EMP nu produce și nici nu comercializează ea însăși substanțele la care se referă comportamentele anticoncurențiale.

49 Din considerentele precedente rezultă că motivul întemeiat pe insuficiența motivării trebuie să fie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe inexistența sau nedeterminarea faptelor care stau la baza deciziilor

50 Reclamantele consideră că deciziile în litigiu încalcă principiul legalității, deoarece acestea nu se bazează pe existența unor probe sau dovezi de natură să justifice verificările dispuse.

51 În acest sens, ar trebui, în primul rând, să se precizeze că, în măsura în care acest motiv se întemeiază pe argumentul conform căruia Comisia este obligată să comunice destinatarilor unei decizii de efectuare a unei verificări toate informațiile de care dispune cu privire la presupusele încălcări, acest argument a fost respins anterior în cadrul analizării motivului întemeiat pe lipsa unei motivări.

52 În măsura în care motivul se întemeiază pe afirmația legată de inexistența vreunei circumstanțe de fapt care ar putea justifica verificările dispuse și, prin urmare, pe caracterul arbitrar al deciziilor în litigiu, trebuie să se observe că, în absența oricărui element furnizat de reclamantă în sprijinul acestei afirmații, obiecția trebuie să fie respinsă.

53 Motivul întemeiat pe inexistența sau nedeterminarea faptelor care stau la baza deciziilor trebuie, prin urmare, să fie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea dreptului fundamental la prezumția de nevinovăție

54 Reclamantele susțin că deciziile în litigiu le încalcă dreptul fundamental la prezumția de nevinovăție, în măsura în care acestea țin seama de „dovezi” ale participării lor la acorduri sau practici concertate.

55 În acest sens, este suficient să se constate că chiar textul deciziei arată că acordurile sau practicile concertate în cauză nu sunt considerate a fi stabilite, ci „suspectate”.

56 Prin urmare, motivul întemeiat pe încălcarea dreptului fundamental la prezumția de nevinovăție trebuie să fie respins, fără a mai fi necesar să se examineze dacă un astfel de drept trebuie să fie recunoscut întreprinderilor de ordinea juridică comunitară.

Cu privire la motivul întemeiat pe încălcarea unor norme fundamentale de procedură

57 În opinia reclamantelor, deciziile în litigiu sunt afectate de încălcarea unor norme fundamentale de procedură, în măsura în care, pe de o parte, ele nu permit nici a se preciza identitatea organului de decizie, nici a se stabili dacă acest organ era sau nu investit cu competența de a adopta decizia în cauză și, pe de altă parte, nu sunt semnate de organul de decizie.

58 În ceea ce privește prima obiecție, trebuie observat că deciziile atacate au fost adoptate potrivit procedurii numite de abilitare, prevăzută de Decizia Comisiei din 5 noiembrie 1980, prin care membrul Comisiei responsabil cu probleme de concurență este împuternicit să ia, în numele și cu răspunderea Comisiei, o decizie în temeiul articolului 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17, prin care se cere întreprinderilor să se supună verificărilor. În Hotărârea din 23 septembrie 1986 (AKZO Chemie/Comisia, 5/85, Rec., p. 2585), Curtea a hotărât deja că această decizie de abilitare nu aduce atingere principiului colegialității prevăzut la articolul 17 din Tratatul de fuziune. Prin urmare, nu există dubii cu privire la identitatea și competențele organului de decizie, respectiv Comisia Comunităților Europene.

59 În ce privește a doua obiecție, trebuie să se observe că nicio dispoziție nu prevede faptul că exemplarul deciziei notificate întreprinderii trebuie să fie semnat de membrul abilitat. Pe de altă parte, este cunoscut faptul că deciziile în litigiu au fost autentificate în mod corespunzător prin semnătura Secretarului General al Comisiei.

60 Prin urmare, motivul întemeiat pe încălcarea unor norme fundamentale de procedură trebuie respins.

Cu privire la motivul întemeiat pe faptul că deciziile se referă la comportamente anterioare aderării Spaniei la Comunitate

61 Reclamantele susțin că, deși comportamentele anterioare aderării Spaniei la Comunitate fac obiectul „forului teritorial comunitar” în măsura în care produc efecte anticoncurențiale pe teritoriul Comunității, acestea nu fac, totuși, obiectul „forului personal comunitar”, adică nu pot face obiectul unei verificări prin constrângere, întrucât întreprinderile cărora le aparțin aceste comportamente nu intrau în sfera de competență a Comisiei. Capacitatea acestei instituții de a efectua verificări nu ar putea avea un caracter retroactiv.

62 În acest sens, trebuie remarcat, mai întâi, că, întrucât nu a fost prevăzută nicio derogare cu privire la Regulamentul nr. 17, acest act se aplică după aderare în noile state membre în temeiul normei generale prevăzute de articolul 2 din Actul privind condițiile de aderare a Regatului Spaniei și a Republicii Portugheze. Prin urmare, întreprinderile cu sediul în Spania puteau face obiectul acestor verificări de la 1 ianuarie 1986.

63 Obiectul verificărilor efectuate de Comisie după această dată la întreprinderile cu sediul în noile state membre nu poate fi limitat decât în funcție de domeniul de aplicare a regulilor comunitare privind concurența. Nicio normă nu limitează în acest sens competența de a efectua verificări a Comisiei doar la comportamentele care ar fi avut loc după aderare.

64 Rezultă, prin urmare, că motivul întemeiat pe faptul că decizia se referă la comportamente anterioare aderării Spaniei la Comunitate trebuie să fie respins.

65 Din toate considerentele menționate anterior rezultă că niciunul dintre motivele ridicate împotriva deciziilor în litigiu nu a putut fi reținut și că acțiunile trebuie să fie respinse.

Cu privire la cheltuielile de judecată

66 Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât reclamantele au căzut în pretenții, se impune obligarea în solidar a acestora la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive,

CURTEA

declară și hotărăște:

1) Acțiunile sunt respinse.

2) Reclamantele sunt obligate solidar la plata cheltuielilor de judecată.

Due	Slynn	Kakouris	Schockweiler	Zuleeg
	Koopmans	Mancini	Joliet	O'Higgins
Moitinho de Almeida		Rodríguez Iglesias	Grévisse	Díez de Velasco

Pronunțată în ședință publică la Luxemburg, 17 octombrie 1989.

Grefier
J.-G. Giraud

Președinte
O. Due